

Jordbruk och analysavdelningen
Johan Nilsson
036-15 59 36
johan.nilsson@jordbruksverket.se

Anneke Svantesson
Enheten för jordbruk och livsmedelsföretagande
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm
(LI 2025/00022)

Rapport från möte med expertgrupp och förvaltningskommitté för gemensamma marknadsfrågor den 9 december 2025

Sammanfattning

- Resultatet från utvärderingen begränsas av att data kommer från en kort period, implementeringen har skett vid olika tidpunkter och i varierande grad samt att det på en del områden är svårt att få fram information. Av dessa anledningar är det svårt att påvisa tydliga effekter.
- Uppfattningen mellan producenter, grossister och återförsäljare varierar i olika aspekter där jordbrukare och små leverantörer rapporterar påtagliga förbättringar avseende reviderade kontrakt, kortare perioder till betalning samt bättre transparens, medan återförsäljare pekar på högre kostnader.
- Marknadsanalysen för gödningsmedel visar för ammoniakimporten inga förändringar gällande andelen import från Ryssland. Däremot minskar den ryska importen av kvävegödningsmedel från Ryssland minskat kraftigt och andelen därifrån är nere på 7%. Även import av pottaska från Ryssland har minskat något.
- Under kommittémötet förtydligades artiklarna 21A och 72B gällande att även de dokument som skrivs ut från ELAN är giltiga juridiska dokument under förutsättning att de är daterade, signerade och stämplade.

Deltagare: Från Sverige deltog Johan Nilsson, Jordbruksverket

Nästa möte: Inget datum för nästa möte.

Expertgruppsmöte

1.1 Resultat av utvärderingen av (EU) 2019/633 mot otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan.

Kommissionen inledde med att uppmärksamma att direktivet är en B2B-reglering som gäller företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. Direktivet gäller miniminivåer men medlemsländer kan gå längre än direktivet säger, vilket redan görs i vissa länder.

Utmaningar med utvärderingen.

Tidsperioden för själva utvärderingen är begränsad eftersom direktivet implementerades under början av 2023 vilket betyder att datainsamlingen som ligger till grund för utvärderingen är data från 2023 fram till slutet av 2024. Implementeringen av direktivet har dessutom varierat något mellan medlemsländerna både beträffande tidpunkt och omfattning. Det har också varit vissa utmaningar att få fram viss information eftersom den till del finns på privat nivå i kontrakt mellan parter.

Huvudsakliga utvärderingspunkter

- Effektiv verkan – i vilken utsträckning har målen med regleringen nåtts.

Det är svårt att övergripande se tydliga effekter av regleringen. Återförsäljare är nöjda med direktivet i avseendet att det motverkat otillbörliga handelsmetoder men primärproducenterna säger sig ha märkt en minimal förbättring. Dock kan man från år till år se att antalet som upplever händelser och omständigheter som relaterar till otillbörliga handelsmetoder minskar. Det finns också en viss omedvetenhet om själva direktivet och det lyfts också fram att det finns en rädsla för repressalier om man uppmärksammar eller anmäler. En viss positiv återkoppling har kommit från medlemsländerna men svaren är ganska heterogena.

- Effektivitet – nytta mot kostnad

Vad gäller nyttan kontra kostnaden för implementeringen så är det ett brett spann och kostnaderna varierar stort mellan medlemsländer där vissa har kostnader på några tusen EUR och andra rapporterar kostnader på över 800 000 EUR. Jordbrukare rapporterade tydliga fördelar och till en mycket begränsad kostnad, vilket också rapporterades från beredningssektorn dock med en högre kostnad som ändå bedömdes proportionerlig. För återförsäljare var situationen en annan med rapporter om tydliga kostnadsökningar med mycket begränsade fördelar. Generellt är bedömningen att kostnaderna är proportionerliga till den upplevda nyttan.

- Relevans

Generellt har intressenterna en positiv bild av direktivets funktion och bedöms fortsatt vara relevant för att komma åt problemen med otillbörliga handelsmetoder. Vissa frågetecken finns om direktivet kommer åt rotorsaken till vissa problem.

- Helhet och överensstämmande

Uppfattningen är att direktivet fungerar väl ihop med regleringarna i bland annat CMO.

- Tillfört värde

Direktivet har tillfört värden i form av miniminivåer för att skydda leverantörer och minska tidigare skillnader mellan medlemsstater samt att det har ökat medvetenheten om otillbörliga handelsmetoder.

Nästa steg är att baserat på de resultat som framkommer, fortsätta utreda och analysera med målsättningen att göra en riktad revidering av direktivet. Planen är ett nytt förslag till revidering under Q3 2026.

1.2 Uppdatering av marknadsanalysen för gödningsmedel

Produktionen startade starkt under 2025 men har under senare delen av året mattats och nivåerna närmar sig nivåerna för 2022 men överlag bedöms det bli en viss förbättring under 2025 jämfört med 2024, en bedömning som kan göras delvis baserat på stabila eller minskade naturgaspriser.

Trenden för import av ammoniak verkar landa på snittet för det senaste decenniet. Import av rysk ammoniak har inte visat några tydliga förändringar.

Importen för kvävegödning visar en kraftig minskning vilket den huvudsakliga anledningen till är minskad import från Ryssland som nu står för endast 7% av total import till EU. Även importen av pottaska från Ryssland har minskat under 2025.

Priserna för kvävegödsel har gått ned under året men har visat uppgång under november.

1.3 Status för rapporteringen av marknadsvärden för produktionen från erkända producentorganisationer.

Värdena från produktionen ska rapporteras in till kommissionen senast den 15 november för föregående år. I nuläget sankas rapporter från 4 medlemsländer och dessa uppmanas rapportera in snarast. Man har också upptäckt några troliga misstag i rapporteringen där vissa värden ökat tiofalt från föregående år, vilket troligen är felskrivningar. Medlemsländerna uppmanas kontrollera sina rapporter.

Kommittémöte

1.4 Ändring av (EU) 2020/761 och 2025/1272 i syfte att möjliggöra för utfärdande myndigheter i tredjeländer att använda ELAN på frivillig bas under övergångsperioden

Kommissionen förtydligade artikel 21A som säger att auktoriserade myndigheter kan skapa dokument i systemet ELAN. För förtydligande informerades om att dessa dokument har juridiskt värde men att man också kan skriva ut dokumenten från ELAN och att dessa också, förutsatt att de är signerade och stämplade, också har juridiskt värde. Detsamma gäller för bestämmelserna i artikel 72b som tillåter tredje länder att skapa dokument i ELAN. Även dessa kan skrivas ut och är giltiga juridiska dokument under förutsättning att de är daterade, signerade och stämplade. En del ändringar i texten har gjorts i andra paragrafer för att förenkla språket samt undvika en del upprepningar. Inga förändringar i sak har gjorts. Planen är att röstning kommer genomföras i februari om allt går som planerat.

Delges

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

- anneke.svantesson@regeringskansliet.se
- joanna.nathanson@regeringskansliet.se
- li.registrator@regeringskansliet.se

Jordbruksverket

- Mirja.Hjers@jordbruksverket.se
- Patrik.Eklof@jordbruksverket.se
- Anna.Lindgren@jordbruksverket.se
- Bjorn.Ekblom@jordbruksverket.se
- Eva.Jirskog@jordbruksverket.se
- Johan.Nilsson@jordbruksverket.se
- Klas.Broden@jordbruksverket.se
- Kristina.Mattsson@jordbruksverket.se

Tullverket

- marcus.landin@tullverket.se